

BOŞANMA SÜRECİNDE ÇOCUKLAR

Doç. Dr. Ayhan Erbay

Ulusal veri tabanlarına göre ülkemizde her yıl 5 evliliğe karşı 2 boşanma gerçekleşiyor. İlk evlilik yaşının arttığı ülkemizde boşanmaların %30'dan fazlası ilk 5 yılda, %50'den fazlası ise ilk 10 yılda meydana geliyor. Boşanan çiftlere göre sürecin en zorlu aşaması çocukların velayetine dair işlemler ve söz konusu durumun çocuklar üzerinde yaratacağı duygusal baskı unsurunun çözümlenmesi olmaktadır.

Ebeveynlerin boşanması/ayrılığı ile çocuk ve ergen uyum sorunları arasında yüksek bir ilişki bulunmaktadır. Yani, boşanma/ayrılık kararı alan ebeveynlerin çocuklarında bir takım uyumsuz davranışların görülmesi olasıdır. Bu uyum sorunları arasında akademik zorluklar (örneğin, düşük notlar ve okuldan ayrılma/kaçma), yıkıcı davranışlar (örneğin, davranışsal ve madde kullanım sorunları) ve depresif ruh hali yer almaktadır. Boşanmanın çocuk ve ergenler üzerindeki duygusal etkilerini daha da ağırlaştıran bazı faktörler de vardır. Bunlar arasında, daha az etkili ebeveynlik (örneğin çocuğun takdir görmemesi, çocuğa zaman ayrılmaması gibi), ebeveynler arasındaki çatışmaların devam etmesi ve özellikle çocuğun diğer ebeveyne karşı yabancılaştırılmaya çalışılması, çocuğun ekonomik anlamda zorlanmaya başlaması ve genellikle babanın çocukla kısıtlı temasının bulunması sayılabilir.

Ebeveynleri boşanmış bazı çocuklar genel tablonun dışında psikolojik olarak dayanıklıdır ve açıkça görülebilen duygusal sorunları yoktur. Ancak, boşanmış ailelerden gelen dayanıklı çocuk ve ergenlerin bile sık sık acı verici duygular veya deneyimler bildirdikleri, örneğin hem annenin hem de babanın mezuniyet veya düğün gibi etkinliklere katılacakları zaman endişe duyarak yoğun miktarda stres ürettikleri gözlenmektedir. Böylesi bir durumda çocuk ve ergenlerin mevcut etkinliğe odaklanıp hoşça vakit geçirmek yerine ebeveynleri arasında arabulucu olmaya gayret ettikleri de bilinmektedir.

Boşanma/ayrılık aynı zamanda çocukların refahı ve velayeti ile ilgili yasal endişeleri de beraberinde getirir. "Çocukların üstün yararı prensibi", genellikle çocuğun psiko-sosyal anlamda en uygun ortamda yetişmesini, ahlaki ve bilişsel gelişiminin desteklenmesini ve ekonomik olarak da refaha sahip olmasını içerir. Velayet incelemelerinde bu prensip merkezde yer almaktadır. Öte yandan, ayrı yaşayan ebeveynlere anlaşmazlıklarını kendilerinin çözmelerine yardımcı olan ruh sağlığı uzmanları ayrı ayrı her ebeveynin çocukla olan ilişkisinin tüm boyutlarıyla yeniden şekillendirmeye çalışır. Böylelikle çocukların boşanma süreci nedeniyle görece potansiyel zararlar azaltmaya, ebeveynlik pratiklerinin iyileşmesine ve her iki ebeveynin de çocuklarının hayatında aktif bir varlık olmalarına yardımcı olacaktır.

Ruh sağlığı uzmanları, ebeveynlere danışmanlık yapmada ve belki de yasa ve politika geliştirme sürecinde kritik bir rol oynayabilirler. Tartışmalı konulardan biri, fiziksel velayeti ortaklaştırmayı içermektedir. Önemli kararların, özellikle seçimli tıbbi bakımın yasal olarak paylaşılmasını içeren ortak yasal velayet ülkemizde de yaygınlaşmaktadır. Ebeveynlerin boşanmış olsalar dahi ortak velayet ve ortak velayetin yükümlülüklerine adapte olup olmadıkları yine ruh sağlığı uzmanları tarafından değerlendirilmektedir.